

Kapittel 5

Bibelen

– Guds ord og menneskers ord

I dette kapitlet skal vi se på hva slags bok Bibelen egentlig er, om hvordan den ble til, hvem som har skrevet den, og hvorfor den betyr så mye for så mange mennesker.

Kompetansemål:

- » Elevene skal kunne gjøre rede for hvordan forfatterne av Bibelen arbeidet.
- » Elevene skal kunne forklare hva det betyr at Bibelen både er Guds ord og menneskers ord.
- » Elevene skal kunne gjøre rede for hva som måtte til for at et skrift eller brev ble tatt med i Det nye testamentet.
- » Elevene skal kunne skjelne mellom ulike språklige sjangrer brukt i Bibelen.

Hvordan bibelforfatterne arbeidet

Noen av dem som skrev bøkene i Bibelen, samlet først de delene som allerede var skrevet ned. Deretter noterte de ned det som ble fortalt blant folk, og laget en sammenhengende fortelling. Lukas har skrevet både Lukasevangeliet og boka som kalles Apostlenes gjerninger. Han arbeidet ganske grundig når han forberedte skrivingen. Hør bare:

Det er mange som har forsøkt å gi en fremstilling av det som har skjedd blant oss, slik vi har fått det overlevert av dem som helt fra først av var øyenvitner og Ordets tjenere. Nå har jeg gått nøye gjennom alt fra begynnelsen av og har besluttet at jeg vil skrive det ned for deg i sammenheng, ærede Teofilus, for at du skal forstå hvor pålitelig det er, det du er blitt undervist i (Luk 1,1-3).

Det betyr at Lukas ikke godtok løse rykter og ville påstander om Jesus og livet hans, når han skulle skrive. Lukas skriver om den måten han arbeidet på, og det sier oss noe viktig. Han brukte de mest pålitelige øyenvitnene som kilder. Så dobbeltsjekket han det de sa, mot hva andre hadde sagt om samme saken, før han begynte å skrive. Det betyr at det evangelisten Lukas forteller om Jesus, er troverdig.

Heller ikke Johannes, han som skrev Johannesevangeliet, fikk hele evangeliet ferdig skrevet og levert direkte fra Gud i en pakke. Johannes skrev selv, og valgte også ut selv det han ville ta med av alt han hadde hørt og sett og opplevd, og det han bestemte seg for å utelate. Skulle han ha tatt med alt sammen, ville det blitt så mange bøker at bare noen få hadde orket å lese dem. Det viktigste var å få med nok til å vise at Jesus var Guds sønn, slik at folk kunne tro på ham. Johannes sier noe om akkurat dette i sin evangeliefortelling og i et brev:

Joh 20,30-31: Jesus gjorde også mange andre tegn for disiplenes øyne, som det ikke er skrevet om i denne boken. Men disse er skrevet ned for at dere skal tro at Jesus er Messias, Guds Sønn, og for at dere ved troen skal ha liv i hans navn.

Joh 21,25: Men også mye annet har Jesus gjort. Skulle det skrives ned, hver enkelt ting, tror jeg ikke hele verden ville romme alle de bøker som da måtte skrives.

1 Joh 1,1: Det som var fra begynnelsen, det vi har hørt, det vi har sett med våre øyne, det vi så og våre hender tok på, om det bærer vi bud, om livets ord.

Ganske viktige privatbrev

Både Paulus, Peter og andre skrev flere brev til de nye kristne menighetene om Jesus og det han hadde sagt, og om hvordan de kristne skulle tro og leve. Har

sånne tilfeldige private brev så stor betydning at de kan være en del av Bibelen, Guds ord?

Det var Jesus selv som hadde bedt disiplene om å vitne: «Men også dere skal vitne, for dere har vært med meg fra begynnelsen,» sa Jesus i Joh 15,27. De aller fleste av dem som skrev Det nye testamentet, hadde vært med Jesus her på jorda. Paulus kjente godt til Jesus og hadde kanskje truffet ham, men ble ikke omvendt før etter Jesu himmelfart. Jesus hadde også gitt dem en spesiell autoritet eller myndighet: «Den som tar imot dere, tar imot meg. Og den som tar imot meg, tar imot ham som har sendt meg,» sa Jesus (Matt 10,40). Det betyr egentlig at apostlene snakker og skriver på ordre fra Jesus selv.

Vi kan si det slik: I Bibelen finner vi alt det Gud ønsker å si oss mennesker, både om seg selv, om hva vi mennesker skal tro og hvordan vi skal leve. Altså er Bibelen Guds ord, kort og godt.

Det er ganske utrolig at du faktisk kan få en skriftlig samling av det Gud har på hjertet, for bare en drøy hundrelapp.

Bibelen – en hellig bok

Bibelen er en bok med blader og permer som iblant blir krøllete og stygge. Den er også skrevet av mennesker. Noen ganger er oversettelsen og språket dårlig og kanskje gammeldags. Samtidig er den flekkete og slitte Bibelen i bokhylla også Guds ord og dermed en hellig bok. Derfor skal den behandles med respekt.

Oppgave:

Hvordan kan vi vise at vi har aktelse og respekt for Guds ord i dag? Kan vi det ved at vi legger Bibelen fram når det kommer folk? Ved at den alltid er med i lomma? Ved at den ikke blir seende ut som en skitten og fillete lefse? Eller på andre måter? – Diskuter i klassen hvordan vi kan vise at Bibelen er viktig for oss. Hør også hva de tenker om dette rundt middagsbordet hjemme hos deg.

Skrevet av mennesker – inspirert av Gud

Hvordan kan en bok som ganske vanlige mennesker har skrevet med blekk fra planter og på dårlig papyrus, være Guds ord? Jesus har sagt noe om dette. Det gamle testamentet var hans Bibel. Og bøkene i Det gamle testamentet var for Jesus ikke bare en spennende historiebok eller profetier og vakre salmer og dikt. De hadde et budskap langt ut over det:

Joh 5,39: Dere gransker skriftene, fordi dere mener at dere har evig liv i dem – og nettopp de vitner om meg!

Det betyr at Jesus har satt et godkjent-stempel på Det gamle testamentet. De gamle skriftene, som er fulle av fortellinger om et folk i Midt-Østen for flere tusen år siden, handler egentlig om meg, sier Jesus. Dette er avgjørende for hvordan de kristne ser på Det gamle testamente i dag. Se også Luk 24,27, der Jesus en kveld går sammen med to av disiplene på vei hjem. Da forklarer han dem hvordan de gamle skriftene egentlig snakker om ham selv, Messias. Det ble et lite kveldsbibelkurs de to disiplene aldri glemte.

Og de som skrev bøkene i Det nye testamentet, hadde enten selv vært sammen med Jesus, eller de kjente godt til det som hadde skjedd de tre årene Jesus reiste omkring i Galilea og Judea. De visste at det de fortalte andre om, og som de etter hvert skrev ned, ikke bare var ord som mennesker hadde funnet på. Det var noe langt mer:

1 Tess 2,13: Og derfor takker vi alltid Gud: Da dere fikk overgitt det Guds ord som vi forkynte, tok dere imot det, ikke som menneskeord, men som det Guds ord det i sannhet er. Det virker nå med sin kraft i dere som tror.

En bok som lever

Men hvordan kunne de som skrev Bibelen, vite hva de skulle skrive, dersom det var Guds ord og ikke deres egne ord som skulle ned på pergamentet? Hvordan kom alt dette inn i hodet deres?

Her er svaret: De fikk det av Gud gjennom Den Hellige Ånd. Apostelen Peter skriver litt om det:

2 Pet 1,21: For aldri er noen profeti båret fram fordi et menneske ville det; men drevet av Den Hellige Ånd talte mennesker ord fra Gud

2 Tim 3,15-16: Helt fra barndommen har du kjent de hellige skrifter, de som kan gi deg visdom som leder til frelse ved troen på Kristus Jesus. Alle skrifter som er inngitt av Gud, er også nyttige til å gi opplæring og tale til rette, hjelpe på rett vei og oppdra i rettferd.

Paulus snakker om at skriftene er «inngitt av Gud». Dette kalles også for *inspirasjon*. Det betyr at Gud ved hjelp av Den Hellige Ånd har gitt det som skal stå i Bibelen, til dem som skrev de forskjellige skriftene. Og så er det ikke slik at bare

litt her og der i Bibelen er inspirert eller innåndet av Gud. Nei, det gjelder hele Skriften.

Det er sterkt å tenke på at den Bibelen jeg drar på i skoleveska, faktisk er ord fra Gud hvor han sier: «Hallo, dere mennesker, hør hva jeg har å si dere!» Den beste måten å vise respekt for Guds ord på, er å bruke det aktivt midt i hverdagslivet. Først da blir Bibelen en levende bok for oss.

HVOR FINNER JEG....?

- » De ti bud: 2 Mos 20, 1–17.
- » Fadervår: Matt 6, 9–13.
- » Den gylne regel: Matt 7, 12.
- » Misjonsbefalingen: Matt 28, 18–20.
- » Det dobbelte kjærlighetsbud: Matt 22, 35–40.
- » Kjærlighetens høysang: 1 Kor 13.

LITT BIBELSTATISTIKK:

Bibelen har 66 bøker, 1188 kapitler, 31173 vers. Det korteste kapitlet i Bibelen er Salme 117. De korteste versene er Joh 11,35 og 1 Tess 5,17. Det lengste kapitlet er Salme 119. Hvilket kapittel står absolutt midt i Bibelen? Det er Salme 117.

Det nye testamentet blir samlet

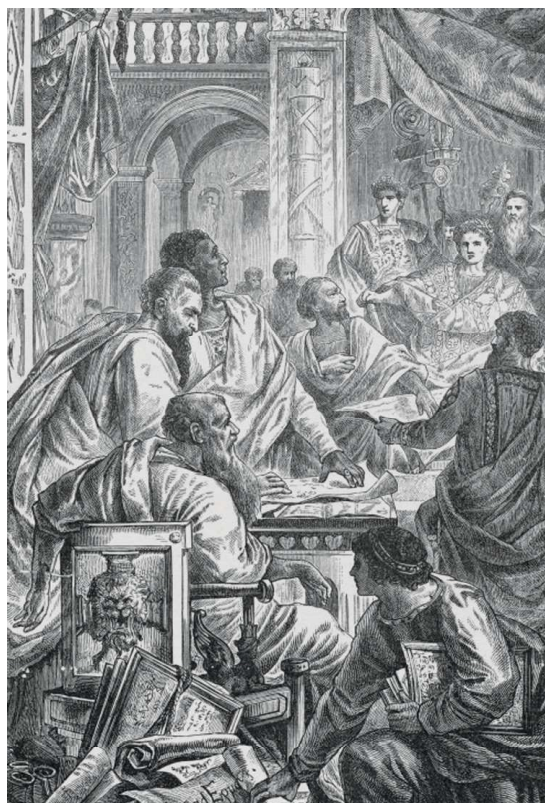

Paulus' brev til de nye kristne menighetene blir iblant kalt Guds kjærlighetsbrev til kirken. Han skrev ganske mange slike brev, og menighetene tok godt vare på dem. Brevene fra Paulus lærte dem om troen på Jesus og det nye livet de skulle leve som kristne. De sa også litt om hvordan kristne andre steder hadde det, og hva de var opptatt av; se f.eks 2 Kor 8 og Fil 2,19ff. Brevene leste de opp og brukte i gudstjenesten. Det er faktisk det samme som vi gjør i kirken og på bedehuset i dag: Vi leser de samme brevene, to tusen år seinere.

Omkring år 100 var det noen som fant ut at alle disse brevene burde samles til en brevbok. Brevene fløt omkring, og iblant fant de ikke det de skulle lese. Etter hvert ble de fire evangeliene også samlet. De handlet egentlig om det samme, nemlig livet til Jesus på jorda. De kunne for så vidt greid seg med ett av evangeliene, eller lagd én fortelling ut av de fire. Men de valgte likevel å ta med alle fire slik de var.

Krav til et bibelskrift

På 250-tallet var skriftdelene til Det nye testamentet samlet omtrent slik vi har det i dag. Men så kom en vanskelig jobb hvor hele kirken skulle bli enig med seg selv om at akkurat de skriftene som er i NT i dag – og verken flere eller færre – skulle bli godtatt. Det var ganske mange håndskrevne brev og fortellinger omkring i menighetene som handlet om Jesus og det som hadde skjedd rundt ham. Det ble en sterk diskusjon om hvilke av disse skriftene som skulle tas med i det som skulle bli Bibelen. Hva skulle avgjøre det? Etter hvert ble man enige om fire krav:

- » **Øyevitne:** Den som hadde skrevet brevet, måtte ha vært øyevitne til hendelsene eller hatt nær kontakt med et øyevitne.
- » **Apostel:** Brevet eller skriftet måtte ha blitt skrevet av en av apostlene eller en nær medarbeider av en apostel.
- » **I bruk:** Brevet måtte allerede ha vært i bruk i de fleste menighetene og alminnelig godtatt som et skrift folk flest hadde tillit til.
- » **Jesus-ord:** Skriftet måtte inneholde det samme som Jesus hadde sagt og undervist.

Sånt tar tid å finne ut av, så klart. Først omkring år 400 e.Kr. kom man til veis ende i dette arbeidet. Da var det 27 skrifter eller bøker som hadde sluppet gjennom nåløyet, mens mange var blitt forkastet, fordi de ikke oppfylte alle kravene ovenfor. Det gamle testamentets kanon eller samling av godtatte skrifter forelå lenge før Jesu tid, men var blitt endelig avgjort omkring år 100 e.Kr. Dette tok de kristne også med i samlingen av hellige skrifter, og dermed var vår bibelbok komplett.

Oppgaver

1. Bibelen er skrevet av mennesker. De grublet på hva de skulle skrive, og kuttet ut det de ikke ville ha med. Og deretter satt kirken og godtok ett brev og forkastet et annet. Da blir det for drøyt å si at dette er Guds ord, sier noen. – Nei, sier andre, det var Gud som ga dem det de skulle skrive, og som styrte hele denne prosessen. Derfor er det Guds ord. – Skriv på tavla ulike grunner til at dette er menneskeord, og andre grunner som sier at dette er Guds ord. Hva veier tyngst?
2. Del klassen i to. Begge gruppene drøfter hvorfor Bibelen betyr så mye for de kristne. Ta med noen konkrete eksempler. Nevn noen skriftsteder du vet betyr spesielt mye for noen. Skriv dem opp på tavla.
3. Skriv på en lapp ett skriftord fra Det gamle og ett fra Det nye testamentet som betyr noe spesielt for deg, eller som du synes er fint eller har lyst til å lære. Bruk Bibelen hvis du trenger det. Begrunn kort hvorfor du valgte disse skriftstedene. – Lappene samles sammen og leses opp. De kan evt. brukes som bibelord for klasseandaktene neste måned.
4. I dag er det enkelte som skaper tvil om Bibelens skrifter. Kjenner du til noen som gjør det? Nevn eksempler.

Bibellesningstips:

1. Du bør ikke begynne forfra i Bibelen og lese kapittel for kapittel slik du leser en annen bok. Da punkterer snart hele bibellesingsprosjektet ditt. Begynn med et evangelium, f.eks. Markus-evangeliet. Deretter kan du lese 1 Mosebok, Apostelgjerningene og f.eks. Jesaja, kap. 40–66. Salomos ordspråk har mange fenomenalt kloke ord til oss i dag.
2. Begynn med å be om at Gud velsigner bibellesningen din. Deretter leser du omtrent et halvt kapittel. Les det gjerne langsomt et par ganger.
3. Det kan være lurt å bruke en bibelnøkkel eller bibelleseplan; da går det lettere å få trøkk på bibellesningen. Noen bibelnøkler, *Alfa-nøkkelen*, *Siesta*, kan bestilles i en bokhandel eller på nettet fra for eksempel Bibelleseringen (www.bibelleseringen.no).
4. Mange har en liten notisbok hvor de skriver ned sine oppdagelser og tanker når de leser Bibelen. Ville det være noe for deg?